

www.e-rara.ch

Jani Planci Ariminensis de conchis minus notis liber

Bianchi, Giovanni

Romae, 1760

ETH-Bibliothek Zürich

Shelf Mark: Rar 3244

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-16985>

Pars prima.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

PARS PRIMA

CAPVT PRIMVM

DE SEDIMENTO MARIS AD LITTVS ARIMINI.

ANtequam de singulis rebus dico, quarum in Praefatione mentionem feci, de Sedimento Maris ad littus ariminese generatim dicendum. Pleraque enim in ipso, quae tota hac tractatione absolvemus, reperiuntur. Sedimenti nomine hoc loco Arenam quamdam intelligimus omni Concharum genere, & Umbilicorum refertissimam, seu ex testis Concharum majorum fractis, & ex minimis Conchis, & Cochleis variis constantem, quod arenae genus plerumque ad undas Maris prostat, iisque alluitur, praesertim in ejus fluxu. Haec arena seu potius Sedimentum majus est minusve, & interdum nullum pro varia tempestatum, & procellarum ratione. Nullum est irato mare, & in ipsa procellarum tempestate. Abundat vero tranquillo & exactis procellis, sensimque placidis undis ad littus deponitur, idque praesertim post Novilunia, & Plenilunia, quum hisce temporibus, ut omnes norunt, majores venti, frequentioresque procellae in mare assurgant, quae tum ut fundum ejus prope littus magis concutiunt, & commovent, ita Animacula ipsa testis illis contenta loco suo dimovent ut suffocentur, moriantur, atque inde secundis fluctibus ad Littus ipsum asportentur, & Sedimentum hoc nostrum componant. Mirabile sane est hujusmodi Sedimentum in omnibus locis maritimis, non tantum propter majores testas, quas permixtas habet, quaeque in sui admirationem summos Viros, ut diximus in praefatione, semper traxerunt, sed etiam propter illas minimas Conchulas, & Cochleolas. At propter istas prae ceteris admirabile est Sedimentum Ariminense, ut centum genera & ultra horum corporum minimorum, quorum pleraque intacta, & in libris non depicta contineat. Cum Sedimento Ariminensi minime quidem comparandum est illud aliarum vicinarum Urbium, Pisarense nempe, Cerviense, Venetum ipsum; quinimmo neque illud Inferi Maris, ut ex illo ex Littore Centum-

tumcellano, & Liburnensi ad nos allato cognovimus. Sedimentum enim horum littorum vix decimam partem continet Conchyliorum, quam continet Ariminense. Sed prae ceteris nostrum excellit, quod septem genera & ultra Cornuum Hammonis minima ostendat, quod singulare admodum est, quum haec Testacea, quae ut in montibus sunt frequentissima, ut teste Bourguetto (a) ultra sexaginta genera reperiantur, tamen maritima nulla adhuc Naturae scrutatoribus erant cognita, ut multi de re Naturali minus docti montana Hammonis Cornua inter naturae lusus referenda esse arbitrarentur. Sed hi ab his nostris abunde refelluntur, quum heic septem genera & ultra cernere liceat. Quinetiam tanta est ubertas horum Testaceorum, ut in sex unciis Sedimenti ultra novem millia Cornuum Hammonis variorum generum numeraverim. Quare ab his primum incipiemus tum propter excellentiam & numerum, tum propterea, quia in primis ea causae fuerunt, ut de reliquis inquireremus.

CAPUT II.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS

VULGATISSIMUM.

I. **V**ulgatissimum vocavi hoc Cornu Hammonis genus littoris Ariminensis, quod tanta vis hujus Testae in sedimento nostro reperiat, ut in solis sex unciis hujus sedimenti sex millia & septingenta numeraverim. Quare numero reliqua Testacea omnia excedit, atque adeo non immerito vulgatissimum appellabitur. Hujus figuram aere excusam sub Litteris B. A. C. Tabula I. cernere licet. Quod exhibetur littera A est expressum in statu naturali ex exemplari majoris molis; reliqua duo aucta sunt, prout apparent oculis vitro instructis. Parvitas hujus Testacei plerumque est tanta, ut centum triginta requirantur, ut pondus unius triticei grani exaequent. Tamen nudis oculis ab omnibus pro veris Cornibus Hammonis propter externas illas interfectiones variaque loculamenta cognoscuntur, quem-

(a) Bourguet *Lettres Philosophiques sur la Formation des Sels & des Crystaux &c.*, à Amsterdam 1729. 12. vid. *Preface* pag. *xxix.*

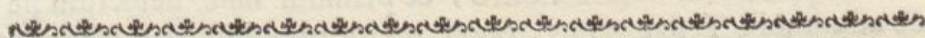
quemadmodum & rota cognovimus nos eorum internam structuram. Id enim discriminis intercedit, ut peritiores Naturalis historiae Scriptores norunt omnes, inter Cochleas depressoas, quas aliqui immerito Cornuum Hammonis nomine donant, & vera Cornua Hammonis, quod haec extrinsecus dissecta appareant, & intus, quod caput est, in varias cellulas seu loculamenta sint divisa. Cochleae vero exterius plerumque laeves, & intus semper unicam spiralem cameram ostendant numquam in plureis cellulas distinctam, ut in veris Cornibus Hammonis, & in Nautilus Indicis cernitur. Hoc Cornu genus vocavi praeterea littoris Ariminensis vulgatissimum, quod uberius in Sedimento nostro reperitur, & hujus primum ex Marsilio, tamquam de vero Cornu Hammonis Ariminensi, in elegantissimis Commentariis Academiae Instituti Bononiensis meminerit Beccarius (a). Quamquam ut verum fatear hoc Testaceum etiam in Sedimentis multorum littorum nostri Maris observaverim, licet numero admodum minori, ut nuper in sedimento littoris Veneti. At in sedimento Maris inferi, ut in Centumcellano, & in Liburnensi illo, ne vestigium quidem ullius Cornu Hammonis vidi. Quare quum tanta ubertate profertur in littore nostro, & primum heic detectum sit hoc admirabile Testae genus, quod peritiorum historiae Naturae Scriptorum sententiam confirmat, qui constanter asseriebant, Cornua Hammonis fossilia ad Marina Testacea, & non in lusus Naturae esse referenda, non immerito *Cornu Hammonis Ariminense primum & vulgatissimum* appellavimus. Externa quidem facies hujus Testae ex figura omnibus patet. Internam vero figuram esse cellularem, in tot scilicet cellulas, seu loculamenta divisam, quot sunt intersectiones illae externae, plana attritione super cotem, quod rotae genus est, cognovi, ut minime dubitandum sit, quin vera cornua Hammonis dicantur, quemadmodum hoc nomine donabimus reliqua corpora omnia, quae tali pacto intrinsecus, & extrinsecus conformata esse cognovimus, quae sequentibus capitibus describemus. Hoc addo tantum in fine, os hujus Testacei esse admodum obscurum, & plerumque fractum, quare non satis bene heic ab Artifice expressum. Ultima enim voluta seu prima camera supra secundam volutam seu cameram ita reflexa est, ut nullum os patulum relinquat, sed hiatum tantum quemdam, seu rimam, quae Testae loco oris est.

B

II. Hoc

(a) *Commentar. Acad. Instit. Bon. pag. 68.*

II. Hoc Testacei genus petrefactum & fossile, ut ex iisdem Bononiensibus Commentariis apparet, abundat in omnibus montibus circa Bononiam (a). At abundat etiam in montibus circa Ariminum, immo in terra arenosa cujusdam montis Covignani, qui mons secundo vel tertio lapide circiter a Mari Ariminensi distat, tanta est vis hujus lapideae Testae, ut in singulis unciis mille & quingentas repperim, ut duplo excedat numerum illarum, quae in arena illa flava Bononiensi reperiuntur (b). Praeterea in unica uncia hujus nostrae Arenae quingenta alia minima testacea corpora his affinia cernuntur, quae sequentibus suo loco notabimus. An hae Testae ex universali Cataclysmo in stratibus nostrorum montium relictæ fuerint, ut Woodwardus contendit, & communior fert opinio; an vero marina corpora sint, quae nostrum ipsum Superum Mare in iisdem reliquerit, quod ipsos monteis tum allueret, sensimque ab illis recesserit, ut ab Urbe nostra recessit quidem, id viderint Philosophi, & Chronologi. Nostrum heic non est de hac re disputare. De recessu vero Maris ab urbe Arimino, aliqua sequenti libro attingam, ubi de ratione fluxus, & refluxus.

CAPVT III.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS MINVS,
VVLGARE, ORBICVLATVM, STRIATVM, VMBILICO
PROMINENTE, EX QVO STRIAE ET LOCVLAMEN-
TA OMNIA PRODEVNT.

I. **H**OC Cornu Hammonis genus littoris Ariminensis minus vulgare appellavi, quod rarius in Sedimento nostro reperiatur, & omnium hujus generis Testaceorum sit longe pulcherrimum. Raritas tamen non est summa, quum centum triginta & ultra ex illis sex unciis Sedimenti legerim. At in aliis Sedimentis maris nostri, & inferi, ne unum quidem cernere licuit. Pulcherrimum est propter figuram plane rotundam, & propter subtilissimas intersectiones, quae striatae aliquantulum sunt,

(a) *Ibid. in Com. Acad. Instit.*

(b) *Pag. 69. . . . in Arenae unciis non amplius binis, quantum Beccarius ipse conjicit, supra mille & quingenta potuerint numerari.*

sunt, & a puncto in medio ejus, quod veluti centrum est, prodire videntur. Hoc punctum aliquantulum prostat, ideo umbilicum prominentem vocavi; quamquam vulgo ab Naturae historiae Scriptoribus Conchae & Cochleae umbilicatae vocentur illae, quae aliquo foramine in medio sunt donatae. Ceterum quamvis orbiculatum ex ejus rotunda figura nominaverim, tamen planius & compressius est, quam reliquae hujus generis Testae, & licet rotundum plane appareat, id evenit quod plerumque os habet diffractum, quemadmodum illud est, quod figura II. Tab. I. litteris E & F ab Artificibus aere fuit expressum. Ceterum os in integris & non disruptis apertum est, ut in figura III. & IV. alterius Testae in eadem Tabula videre licet. Moles corporis est minima, ut praecedentis, sed interdum duplo, vel triplo major reperitur.

II. Vestigium nullum invenitur hujus pulcherrimi Cornu Hammonis fossilis in arena illa flava Bononiensi, de qua in superiori capite, quemadmodum neque ullum aliud Cornu Hammonis genus praeter nostrum illud primum vulgatissimum. At in terra illius Strati montis nostri Covignani tanta est vis hujus Testae fossilis, ut quingentas circiter in unica uncia numeraverim. Immo in reliqua Arena flava ejusdem montis, in qua Cornua Hammonis fossilia reperiuntur, plerumque hujus generis sunt. In terra quadam ex Certaldensi agro in Etruria vario Testaceorum genere refertissima, quam ad me olim miserat Petrus Michellius insignis Botanicus, & Historicus naturalis Florentinus, mihi quidem viveret propter studiorum conjunctionem amicissimus, multa hujus pulcherrimi Testacei exempla integra plane omnia reperiuntur (a). Fortasse terra haec Certaldensis hujusmodi Testaceis referta, ex ipsomet illo colle allata est, atque ex ipsis torrentibus, quae Boccatus in VII. libro Philocopi sui memorat, quique ex his marinis exuviis in monte illo repertis, & in torrentibus illis, Cataclysmum acute agnoscit (b), quamquam fabulis multis more Poetarum rem omnem permisceat.

B 2

CA-

(a) Verum ex litteris quas nuper ad me dederunt Vir clarissimus Nicolaus Gualterius M. D. Etruriae Medicus, & Joannes Vincentius Capponius Canonicus Florentinus Vir nobilissimus, & de historia Naturae optime meritus, cognovi terram illam Michellii non allatam fuisse ex Certaldo illustris Boccacii patria, sed ex alio loco in Agro Pisano S. Giovanni della Vena dicto, cujus terra Viri doctissimi specimen ad me iterum miserunt.

(b) Boc. in Philocop. l. 7. Nella fertifera Italia siede una picciola parte di quella, la qua-

CAPUT III.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS TERTIUM, SEV NAUTILI GENVS UMBILICO PROMINENTE, ET PLERVMQVE MARGINATVM.

I. **T**ertium hoc Cornu Hammonis genus licet sit minimum, tamen in majorem molem crescit, quam reliqua. Quaedam enim eorum apud me sunt, quae magnitudinem grani lentis majoris exaequant. Globosius itidem est, atque umbilicum satis patulum & prominentem in medio ostendit. Hujus exempla cerere licet figura III. sub litteris H & I. ejusdem Tabulae.

II. Hoc Testaceum vocavi etiam Nautili genus, quod Nautilum quo ad externam faciem quodammodo referat; & inter Nautilos, uti & sequens, referendum censuerint Nicolaus Gualterius Magni Ducis Etruriae, & Petrus Christianus Wagnerus Principis Baruthini Medici, viri praeterea doctissimi, & de Historia Naturali optime meriti, amici nostri, fautoresque humanissimi, ad quos speciem horum Testaceorum miseram. Quum vero hoc Testaceum ad Nautilos refero, non ad eos Nautilos nostrateis polypofos referendum puto, qui vulgo Aristotelis Nautili vocantur, sed ad eos Nautilos Indicos, qui quoad internam structuram cum Cornibus Hammonis conveniunt. Nautilus enim Indicus in plureis cavernas invicem communicanteis, seu in plura loculamenta intrinsece est dissectum, uti sunt vera Cornua Hammonis omnia. Ceterum Cornu Hammonis testae illae vocantur, quae praeter illam peculiarem internam structuram, extrinsecus etiam dissectionem ostendunt, neque sunt omnino laeves, uti Nautili Indici vulgares apparent. Itaque pace praeclarissimorum virorum, quos modo memoravi, corpora haec potius ad Cornua Hammonis refero, quam ad Nautilos, quod extrinsecus

la quale gli Antichi, e non *immerito*, chiamarono Thuscia, nel mezzo della quale, quasi fra bellissimi piani si leva un picciol Colle, il quale l'acque vendicatrici della giusta ira di Giove, quando i peccati di Licione meritavano di far allagare il Mondo, vi lasciò, secondo l'opinione di molti, la quale reputo vera, perciochè ad evidenza di tal verità si mostra il picciol poggio pieno di marine Conchiglie, nè ancora si possono sì poco nè molto le interiora di quello ricercare, che di quelle biancheggianti tutte non si trovino, e similmente i Fiumi a quello circostanti più veloci di corso, che copiosi d'acque, le loro arenne di queste medesime Conchiglie dipingono.

fecus etiam dissecti appareant & striati, ut in figura expressimus.

III. Vocavi praeterea hoc Testaceum marginatum, quod eorum multa, praesertim quae integra sunt, marginem quemdam pellucidum & latum universam Testam ambientem gerant, qui margo in figura ab Artificibus non fuit expressus. An omnes hae Testae sint marginatae naturaliter, & propter fluctuationem in mari marginem ipsum amittant, an vero marginatae sint specie diversa, non ausim pronunciare.

III. Numerus horum Corporum in sedimento marino multus est, ut ultra quingenta in sex illis unciis numeraverim. At fossilium in arenis *Covignani* numerus est admodum exiguus, ut in singulis unciis vix unum aut alterum reperiatis. In Certaldensi illa terra seu Pisana nullus, uti & in arena illa flava Bononiensi.

CAPVT V.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS QUARTVM, SEV NAVTILI GENVS VALDE DEPRESSVM UMBILICO CARENS, ET PLERVMQVE MARGINATVM.

I. **H**OC Cornu Hammonis cum priore valde convenit; striatum enim est, & plerumque marginatum, at umbilico caret, & depressius est, atque interdum oblongius, praesertim ea quae grandiora sunt. Plerumque non est tam exiguum. Hoc etiam ad Nautili Indici genus placuit referre, Gualterio, & Wagnero, ut superiore capite indicavi, a quibus tamen dissentio. Nam varia interna loculamenta etiam extrinsece apparent, ut ex figura III. ejusdem Tabulae videre est. Numero sunt minores in nostro sedimento, quam reliquae hujus generis Testae, quum centum tantum & duodeviginti in sex illis unciis repererim; sed mole pondus compensant. Ponderus quidem istorum CXVIII. tanti est, quanti illorum sex millium, & septingentorum primi generis, & quanti illorum quingentorum tertii generis. Ponderus vero eorum secundi generis cum his minime est comparandum.

II Hoc Testaceum quemadmodum deest in sedimentis omnibus

bus marinis, & in arenis omnibus montium, quas observavi, ita rarissimum est in arenis Covignani, ut unum aut alterum in ipsis vix viderim, licet multas uncias illarum, easque minimorum fossilium refertissimas examinaverim.

CAPVT. VI.

CORNY HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS ERECTVM MINVS, VVLGARE, LAEVISSIMVM, SILIQVAM RADICVLAE PERFECTISSIME REFERENS,

Concham hanc inter Cornua Hammonis retuli, quod in plura loculamenta extrinsece & intrinsece sit dissecta, ut sunt genuina Cornua Hammonis omnia, licet erecta sit & non cochleata. Ceterum si quis genus plane novum ex hac conflaret, uti & ex illa quam sequenti capite exponemus, non repugnabo. Turbinatam enim figuram habet, seu conicam, sed ad Turbines sic vulgo dictos referri non potest, quum ex interfectionibus rectis & parallelis, non ex unica linea cochleata seu spirali constet, ut Limaces, Strombi, & Turbines omnes. Hujus interfectiones sunt tres vel quatuor ad summum, ut videre est num.° V. sub litteris B. A. E. ejusdem Tabulae. Littera A exprimit Testam in statu naturali. Reliquae pro ut apparet oculis Microscopio armatis. Harum multae binas interfectiones tantum habent. Sensim decrescunt corpora rotunda his contenta, ut tota Testa turbinata seu conica appareat, & siliquam radiculae seu raphani oblongi perfectissime referat. Apicem habet in extremitate majori ubi, est animalculi os. Rarissima quidem Testa in nostro Sedimento, ut in sex illis unciis vix tria aut quatuor viderim exempla. Nullum vero in arenis Covignani, & aliorum montium.

CAPVT VII.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS ERECTVM, VVLGARE, STRIATVM, SILIQVAM RAPHANISTRI PERFECTISSIME REFERENS.

I. **V**Ocavi Cornu Hammonis singularem hanc Testam, propter rationes in praecedenti capite allatas. Vulgare praeterea appellavi, quod frequentissimum sit in nostro Sedi-mento, ut ad noningenta in illis sex unciis deprehenderim. Structura est ut in praecedenti, sed plerumque corpus oblongius est, ut plures interfectiones numerentur. Praeterea striatum est in longitudine, ut siliquam Raphanistri Tournefortii & Morisoni, seu Rapistrum aliorum Botanicorum (a) perfectissime referat, ut in exemplis sub figura VI. contentis cernere licet. Hujus varia sunt genera, alia longiora & strigosiora, ut ea quae litteris G & H sunt contenta, alia breviora & crassiora, ut ea quae litteris E & F Tabula I. continentur. Quaedam istorum habent apicem uncinatum in extremitate, qui ab Operis heic non fuit expressus. Tertium denique eorum est genus plane diversum heic pariter figuris non expressum, quod interfectiones invicem admodum distantes habet, & corpora iis intercepta non sensim decrescunt, sed internodia oblonga & geniculata ostendit, ut accidit in parvis calamis.

II. Hujus Testacei genus fossile reperitur etiam in arena Covignani inter priora illa Cornua Hammonis; in arenis vero & terris aliorum montium, quae Testacea continent, nullum adhuc deprehendi.

CA-

(a) *Raphanistrum siliqua articulata glabra Moris.* Hist. Oxon. Par. 2. p. 265. Tournef. 230. *Rapistrum flore albo striato. Sinapi agreste album Trago.* I. B. 2. 857.

CAPUT VIII.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS ERECTVM, DEPRESSVM, STRIATVM, VAGINVLAM GLADII REFERENS.

A Nalogia a praecedentibus sumta. Cornu Hammonis voco & hoc ignotum Testae genus minimum, quod frequenter inter quisquillas a mari nostro relictas deprehenditur. Licet erectum sit, in plura tamen loculamenta extrinsece & intrinsece dispescitur, & sensim cornuum in morem decrefcit, ut non immerito inter illa Hammonis, sumta, ut dixi, a praecedentibus analogia, retulerim. Planum itidem est, ut vaginam gladii referat, & os habet admodum patulum, ut in exemplis figurae VII. tum in ea quae in statu naturali est depicta, tum in iis quae Vitra amplificarunt, cernere licet.

CAPUT VIII.

CORNU HAMMONIS LITTORIS ARIMINENSIS ERECTVM GLOBOSIVS.

S I analogia quadam res omnes Naturae continentur, & anomalia seu irregularis operandi modus est rejiciendus, ut cordatiores Philosophi sentiant, Cornu Hammonis vocabimus etiam hoc Conchylii genus, ignotum & istud quidem & minimum, atque inter nostras marinas quisquillas non admodum frequens, quodque satis concinne expresserunt Artifices nostri in Tabula II. Figura III. sub litteris E. D. F. quarum media Concham in statu naturali repraesentat, reliquae Vitris auctam. Proprietates enim peculiare Cornuum Hammonis, seu *essentiales*, ut loquuntur hodie Physici, habet haec Testa, quum extrinsecus, & intrinsecus in plura loculamenta dissecta cernatur, & sensim decrefcit. At enim erecta est; quare si hac de causa genus Conchyliorum plane novum ex hac, uti ex tribus antecedentibus constare velis, non inficias ibo, quemadmodum initio dixeram, dum Testas haec describere coepi.

CAPVT X.

VERMICVLVS SAXIS ET LIGNIS ADHAERENS, COR-
NV HAMMONIS REFERENS.

I. **H** Vcusque vera Cornua Hammonis descripsimus, vel corpora, quae propter externam internamve structuram iis sunt admodum affinia; nunc alia adjungemus, quae extrinsece quidem Cornu Hammonis repraesentant, sed revera non sunt; quum extrinsece in plureis cellulas, quod peculiare est in Cornibus Hammonis, non dividantur, cujusmodi est Vermiculus iste, qui frequenter lignis & saxis littoris nostri adhaerens reperitur, quique Figura VIII. Tab. I. satis apte fuit expressus. Hunc enim, si externam tantum faciem conspicias, purum putumque Cornu Hammonis appellas, at si internam structuram perpendas, sententiam mutas. Extrinsece quidem tortuosus est & striatus, ut Cornua Hammonis omnia; intrinsece vero ex unica tantum spirali caverna est conformatus, ut ad vulgareis Cochleas, & Vermiculos referatur. Minimus est ille qui vulgo in sedimento nostro reperitur, sed ad saxa & ad ligna adhaerens ejus molis est & majoris, ac illi qui, litteris M & N eadem figura notantur. Immo hosce Vermiculos esse ejusdem generis arbitror, ac ii qui ad pollicarem crassitiem excrescunt, quique quum serpentum in morem sint convoluti pro serpentibus petrefactis marmorea serpentis facie afficta ab Impostoribus circumferuntur.

II. Navium Teredinem, quae ipsarum est pestis & lignorum omnium, quae ad marinos fluctus compescendos adhibemus, quam Brumam vocat Vallisnerius, de qua tot rumores percrebuerant superioribus annis in Batavia propter ligneos aggeres illeic exesos, genus itidem hujus vermiculi esse arbitror. Nam si vermiculus ad saxa, & ad ligna duriora adhaerescat, convolvitur quidem ac deprimitur, uti in figuris nostris cernitur. Si vero ligna molliora momorderit, eaque penetrarit, canalem testaceum oblongum sibi fabricat, qui si recens sit, ut in navibus, Bruma, & Teredo marina nuncupatur; Si vero diu maneat, ut in lignis putridis in fundo maris degentibus accidit, in vermem ampliori testa & duriori faceffit. Observavi enim in tabulis navium, & in lignis nulla re testaceos canaliculos Brumarum & Vermium in-

ter se differre, nisi quod in lignis propter diuturnitatem temporis canaliculi sint ampliores crassioresque, ut integri avelli queant; quod in canaliculis Brumarum fieri nequit.

III. In littore Veneto foliis algae marinae reperi confertissimos adhaerescere, velut adhaerescunt Lendes capillis vermiculos complanatos minimos, qui hujus nostri sunt species, sed tenuiores, & Cornua Hammonis quo ad externam faciem perbelle referunt. Heinc patet, cur naves & ligna Teredinem contrahant in aquis falsis, quum hi vermiculi maris sint incolae, & non aquarum dulcium, quod clare patet etiam ex lignis infixis in mole nostri portus; nam quae ad mare confixa sunt, & aqua pura marina abluuntur, vix ad tertium annum durant; quae vero ad ripas portus posita sunt, & a flumine irrigantur, licet aquae subdulces sint, numquam a Teredine absumuntur.

CAPVT XI.

OPERCVLVM MINIMVM LITTORIS ARIMINENSIS DV-
RISSIMVM DEPRESSVM, CORNV HAMMONIS QVO-
DAMMODO REFERENS.

I. **Q**uoniam de Cornibus Hammonis, vel de corporibus Cornu Hammonis affinibus sermonem primo ingressi sumus, referre heic libet hoc, quod inter quisquilias a nostro mari rejectas frequens reperitur, & variae molis cernitur, quia variis Cochleis Turbinibusque operimento est, quodque insuper adeo complanatum est & convolutum, ut Hammonis Cornu quoad externam faciem referat. Haec omnia in figura prima Tabulae III. sub Litteris A. B. C. cernere licet. Dixi, opercula ista variis Cochleis & Turbinibus operimento esse, quod observaverim Cochleas varias, variosque Turbines, sed cum primis Neritulas, & Turbines virgatos, ut inferius dicemus, hoc operculo cochleato striatoque, licet minimo donari.

II. Superiora opercula induxerunt me, ut aliud, ut opinor, operculum heic adjicerem, quod inter nostras marinas quisquilias interdum reperitur, minimumque & concavum aliquantum, sed non Cochleatum, ut in figura II. Tab. III. sub litteris E. D. C. videre est, quarum media Testam in statu naturali; reliquae
vitris

vitris auctam repraesentant. Cujusnam Conchylii operculum sint, an vero sint Testae peculiares, non ausim affirmare.

C A P V T XII.

CONCHVLA MINIMA LITTORIS ARIMINENSIS ARCTE
IN SE CONTORTA, ALBISSIMA, LAEVISSIMAQVE,
EXTRINSECVS CONCHAM VENEREAM REFERENS.

A Bsoluto sermone de Cornibus Hammonis nativis, deque corporibus aliis ignotis ad Cornu Hammonis accedentibus, quae mare Ariminense tanta ubertate submittit, & nobis feliciter ex omni parte tam manifesta patent; reliquum est ut ad alias Conchas minus quidem notas, heic vero repertas, sermonem convertamus, fidemque nostram liberemus. Primo loco occurrit Conchula haec in sedimento nostro frequentissima, & a nemine, quod sciam, descripta. Haec, ut diximus in titulo, minima est & albissima, arcteque in se contorta, & rimulam extrinsecus ostendens, ut primo aspectu genus quoddam Conchulae Venereae, seu *Porcellanae*, ut inepte hodie vocant, referat. Sed rimula illa est tantum apparens, & ex contorsione Testae orta, non interius permeans. Conchula enim os suum apertum habet in extremitate, licet exiguum, & non tam patulum ut Artifices nostri in Tab. II. figura I. sub litteris B. C. pinxerunt. Duo enim corpora sub dictis litteris B. C. vitrum amplificavit. Quod vero sub littera A continetur, ejus magnitudinis est uti naturaliter apparet.

C A P V T XIII.

CORPORA ROTVNDATA MINIMA VVLGATISSIMA LITTO-
RIS ARIMINENSIS; AN ECHINI QVODDAM GENVS?

I. **H** Vjus minimi Testacei immensam vim gerit littus nostrum, ut in sex illis uncis vulgaris sedimenti ad octo millia & septingenta numeraverim. Sed sedimentum aliud subtilius leviusque carbone fossili minuto, & lignorum

frustulis adpersum tantum his minimis corpusculis scatet, ut ex iis omnino constare videatur. Exiguitas item & levitas horum est tanta, ut septingenta vix granum unum pendant. Tamen singula nudis oculis cuivis cernuntur; quin si diffringantur, partes eorum singulae concavae apparent. Tanta est divisibilitas materiae, tantaque est vis oculorum vulgo. At haec vulgus ignavum miratur, minime vero Physici, qui norunt testante Musschenbroekio (a) granum unicum fili bombycini in parteis actu oculo visibileis vicies & sexies centena millium circiter dividi posse. Cujus generis sit minimum hoc corpusculum, res est valde dubia. Ad ova quidem Piscium, Cancrorum, Tellinarum, vel aliorum Conchyliorum quis statim referat. Non referet vero gnavus Naturae contemplator, qui probe novit, ova Piscium, Cancrorum, Cochlearum, Conchyliorum, Lacertarum, Papilionum, Serpentium, & Repentium denique omnium mollia esse & cartilaginea, non vero testacea, ut sunt ova Gallinarum, & Avium omnium. Quare quum corpora haec rotunda testacea sint, aut genus novum ex iis constandum est, aut ad Echinos referendum, ut in titulo dubitanter asserui. Horum aliqua parvo foramine esse donata microscopiis cernuntur, ut notatum est in Figura III. Tabulae II. sub littera E. Haec littera & sequens F repraesentat corpora ista, uti oculis vitro instructis cernuntur. D vero uti naturaliter sunt. De hac Testa nihil aliud dicendum superest, nisi eam esse intus concavam, quod & supra attigimus, & in superficie oculis armatis asperiusculam apparere; quare non immerito ad Echinos genus referretur. Ceterum ejus color terreus plerumque est, interdum flavus, vel subniger.

II. Ad haec corpora rotunda referemus & alia *ωοειδῆ*, rariora tamen & crassiora, quae in arenis littoris nostri cernuntur, quaeque figura VII. ejusdem Tabulae sub litteris G. H. I. L. exhibet. De quibus, quid sint, idem est dubium ac de praecedentibus.

III. Quoniam de Echinis incidit sermo, referre heic libet tria Echinos genera passim in nostro mari reperiri. Primum quidem quod maximum est, & globosius, & tantae molis plerumque, ut caput humanum magnitudine superet, quodque propter ejus sphaericam figuram Melo marinus a piscatoribus vulgo vocitatur. Speciem enim extrinsecus praefert Melonis cujusdam, seu

(a) Musschenbroek *Elementa Physic.* cap. 2. §. 26. num. 2.

feu Melopeponis . Praeterea flavi coloris itidem est ut sunt hujusmodi poma . Secundum vero Echinorum genus est illud vulgare compressius & nigrum , quod frequens reperitur in Inhero mari , praesertim circa Neapolim . Sed apud nos licet sit rarius , tamen in majorem molem videtur excrescere . Tertius denique Echinus frequentissimus apud nos est ille , quem Spatagum vocant . Hujus immensa vis ad littus nostrum praesertim autumnali tempore post procellas a mare rejicitur . Quare apud nos Pelagium non est , rarum scilicet , & in profundo mari tantum degens , ut de eo scripserat Aristoteles .

C A P V T X I I I I .

NVX MARINA MINIMA LITTORIS ARIMINENSIS ALBISSIMA .

I. **C**oncham hanc , cujus diversae sunt species , Nucis nomine donant Naturalis historiae Scriptores , quod earum majores Nucem quodammodo referant ; sed Glandem potius , vel Dactylum referre mihi videntur . Melius fortasse Columna libro de Aquatilibus num.^o LXVIII. unam earum , Concham utroque latere se colligentem appellavit . Hanc inter res minus notas huc attuli , quod minima semper sit , & albissima . Majores enim variis coloribus semper sunt distinctae . Haec nostra minima semper est , nam licet multa exempla ejus in sedimento nostro reperiantur , ex majoribus vero rarissime cernuntur , ut ipse pluribus annis , quibus littus nostrum attente lustro , vix unam aut alteram viderim , eaeque non albissimae , sed flavae sint , ut inferius dicemus . Conchulam hanc satis apte cuderunt Artifices nostri in Tabula II. figura V. sub litteris G. H. I. quarum media Concham repraesentat in statu naturali ; reliquae ut oculis vitro instructis apparent . Duo hujus Nucis minimae sunt genera , quorum unum est quod in Tabula expressum est ; alterum quod apicem acutum in extremitate illa rotunda & clausa gerit , qui apex heic in nulla fuit expressus .

II. Si a minoribus ad majora semper progrediendum est , ut multi contendunt , secundo loco Nucem aliam marinam hic describemus , quae tamen propter magnum oris hiatum cognationem

nem fere nullam cum antecedenti habet. Sed quoniam talis est progressus, & id etiam noster ordo postulat, ut res semper prius referamus, quemadmodum in Praefatione diximus, quae aere excusa sunt, deinde ad alia non cusa descendamus; Nucem hanc, quam utcumque adumbravit Pictor quidam Venetus in Tabula V. num.° IX. & X. multi Leporis marini nomine donant, quod carnosam extrinsecus multum sit, vel pene cartilaginea, & ejus Testa sit subtilissima & manca, ut vix tertiam partem Animalculi operiat. A nostris piscatoribus Amygdala marina appellatur, & fortasse non inconcinne, quum ipsa integra Amygdalam magis, quam Nucem, ut reliquae hujus generis Testae, referat. Josephus Zinannius Ravennas vir nobilissimus, ac de historia naturali optime meritis, tum propter scriinia, quae possidet rerum naturalium refertissima, quum propter editum librum de Ovis Avium, & de Locustis, qui quondam ad me de hac Nuce anatomen scripserat, eam sub Hirudinis, seu sub Sanguisucae marinae nomine descripsit. Observavit enim vir diligentissimus eam fortiter adhaerere Alcyonio illi, quod Favaginem Aristotelis appellant, atque ex eo alimentum exfugere. Quare quum Leporis marini, vel Amygdalae nomen nimis vulgare minus placeret, & Nucis nomen tunc esset ignotum; Sanguisucam marinam minorem Literis ad me datis appellavit. Sanguisucam enim majorem propter easdem proprietates appellabat Concham aliam, quam sequenti articulo describemus. At invisenti mihi frequenter littus nostrum observavi Testas nudas hujus Animalculi (id sive Leporem marinum, sive Amygdalam, sive Hirudinem marinam vocites) multum cum vulgaribus Nucibus marinis convenire, ut infra se Turbinem colligant, ut loquitur Columna, licet admodum apertae sint, sive os suum testaceum immaniter patulum habeant, & parum in se convolutum, ut unguem humanam referant. Observavit laudatus nobilissimus Zinannius verum os hujus animalculi positum esse in extremitate carnosam, & quum caro totius animalis sit pene cartilaginea, circa stomachum tria ossicula habere, quibus animal defendatur ac sustentetur, quum ipsum intra cochleatam testam non possit recondi, quae ossicula fortasse adjuvant simul ciborum digestionem. Haec uti sequentes cornua habent nulla; quare hoc Concharum genus cum Cochleis, Patellis, Turbinibusque, quae omnia cornibus instructa sunt, minime convenit. Igitur paucis, ut multa in unum conducamus,
hanc

hanc Testam sic describemus. Nux marina Testa patentissima parum in se convoluta unguem humanam referens, cujus animal cartilagineum est & magnum; seu brevius: Amygdala marina Ariminensium, & Lepus seu Hirudo marina quibusdam.

III. Quoniam de Nucibus marinis incidit sermo, referemus etiam heic, ut supra innuimus, aliam ex his, quae licet in nostro littore raro reperiatur, in littore tamen Ravennae, & ad ostia Padi, ut ego observavi, est frequentissima. Haec convenit quidem cum ceteris Nucibus marinis, quas passim describunt naturalis historiae Scriptores, sed Testâ constat admodum tenui, ut facile frangantur. Haec Testa multis in locis est flava, & multis subalbida, quare magnitudine & colore, potius Jujubam semimaturam refert, quam Nucem. Hanc Josephus Zinanius, quam Sanguisucam marinam majorem appellat, observavit itidem Favagini fortiter haerere, & carnem habere cartilagineam, capite & cornibus carere, sed os rotundum ad sugendum gerere cum duabus alis circa ipsum, quae loco pedum sunt, quibus animal progreditur. Observavit insuper, colorem illum flavum non ad Testam reipsa pertinere, sed ex quadam pellicula oriri, quae si ex recenti animali detrahatur, ut detrahi posse ipse asseverat, Concham albam omnino remanere.

III. In Insula Ilva reperitur alia Nux marina, quae umbilico cavo est donata, cujus exemplum ad me misit vir humanissimus Nicolaus Gualterius Magni Ducis Etruriae Medicus, quae ab ipso apte sic describitur: Nux marina oblonga, umbilicata, ore angustiore inaequali, subcinerea, maculis & lineis fuscis nigricans ex Ilva.

CAPVT XV.

CONCHVLA MINIMA LITTORIS ARIMINENSIS ALTE-
RA PARTE ALBISSIMA, SEMEN MILII PERFECTIS-
SIME REFERENS.

QUod addam titulo ignotae hujus miliaris Testae vix habeo, nisi eam esse admodum raram in sedimento nostro, & satis apte repraesentari, tum in statu naturali, tum amplificatam in Tabula II. Figura VI. sub litteris G. H. I. quarum G Testam

Testam indicat uti naturaliter apparet. Reliquae Testam referunt vitris ampliatae.

CAPVT XVI.

CONCHVLA NIGRA UVAE ACINVM REFERENS.

HVjus pariter Testae quid addam titulo, nil fere habeo. Haec bivalva est, nigra semper, & in sedimento nostro non multum frequens. Apte expressa fuit methodo solita, Tabula I. figura X.

CAPVT XVII.

BVCCINVLVS LITTORIS ARIMINENSIS OLIVAE NVCLEVM AEMVLANS.

Testam hanc, quae cum Buccinis convenit, Buccinulum appellavi, quod parva sit, & magnitudine nucleum Olivae non excedat. Ore est admodum clauso, & non ita patulo, ut male expresserunt Artifices nostri Tabula II. figura VIII. sub littera L. melius littera M. partem posticam repraesentat. Color hujus Testae est plumbeus, seu cinereus. Ignotam pariter esse hanc Testam in libris video, at frequens est in littore nostro, & Stellis marinis cibo est, propterea quia rotunda sit, seu cylindrica, ut facile ab iis deglutiatur.

CAPVT XVIII.

BVCCINVM MEDIUM MACVLIS FVSCIS ET FLAVIS DONATVM EX LITTORE ARIMINENSI.

I. **H**Anc Testam, quam pariter in libris non descriptam reperi, quaeque non infrequens in littore nostro, huc attuli, & Buccinum medium appellavi, quia mediae magnitudinis est inter antecedentem, & vulgaria Buccina. Haec expressa fuit sub num. VI. Tabulae V.

II. Huic

II. Huic Buccino affinis est alia Testa licet ad Turbines magis accedat, quam P. Bonannius sub num.^o 143. (a) adumbravit; fulvi coloris, & insolitam esse dixit. Hujus elegantis Testae exemplum unicum habeo in littore nostro repertum. Tota Testa reticulata est, seu striata, sed striae in longitudinem dispositae prostant magis & rariores sunt, quam quae in latitudine. Pulcherrimo fulvo colore cum albo admixto splendet uniuersa Testa. Describi potest, ut arbitror, non inepte: Buccinum medium ad Turbinem accedens in latitudinem, & longitudinem striatum, seu reticulatum, fulvi coloris cum albo permixti.

CAPVT XVIII.

DENTALES SEV ANTALES MINIMI GLABRI LITTORIS ARIMINI.

I. **N**ON quod ignotum sit apud Eruditos hoc Testae genus, eam heic refero, sed ut idiotis ostendam corpus marinum esse id quod in montibus reperitur, & nomine Canaliculorum sympathicorum vocant, atque a quibusdam Medicis nostris satis vulgaribus quidem pro remedio insigni ad anginam arcendam & curandam praedicatur, si Amuleti instar ad collum appensum gestetur. Concha enim marina vulgatissima est, quae petrefacta, vel in statu naturali conservata in montibus fere omnibus invenitur. Cujus exemplum licet minoris molis, sed tamen ejusdem speciei mare nostrum etiam suppeditat, uti cernere est in Tabula II. figura itidem II. sub litteris B. A. C. Dentalis vel Antalis communiter vocatur a Scriptoribus hoc Conchylium. In nostro mari praesertim ad littora Histriae, ut observavi, sunt ejus molis, quam sub litteris B & C repraesentavimus. Sed tam illi quam nostri glabri sunt omnes, & non in longitudinem excavati ut fossiles plerique. Qualis sit structura animalculi intra Testam degentis, an cornua & operculum habeat ut pleraque Univalvia, nequeo dicere; Vivum enim numquam vidi.

II. In montibus circa Ariminum passim reperiuntur Dentales fossiles, sed praesertim in Monte Sancti Joannis in Galilaea; at

(a) Bonann. *Class. III. num. 143. & Par. II. pag. 203. edit. in 4. Romae 1681.*

in Colle Sancti Martini *in viginti* vulgo dicti, qui tertio aut quarto lapide ab Vrbe nostra distat, hujusmodi Dentales fossiles majoris molis inter Conchas alias omnis generis, praesertim in fundo quodam *Gambarelli* dicto, inveniuntur. Vnus istorum majorum Dentalium fossilium apud me est quatuor digitis Parisiensibus longus, & oris ejus diameter octo lineis patens.

III. In montibus etiam Agri Bononiensis frequentissimi sunt Dentales fossiles, ut saepenumero dum illic studii causa degerem observavi una cum Josepho Montio illius Academiae Botanico & Historico Naturali insigni. At in Monte vulgo *della Guardia* dicto prope Porticus, & Templum illud magnificum Virginis, hujusmodi Testae, ut & Turbines varii, & alia Conchyliorum genera ex durissimo & splendenti Achate intus constant. Plura exempla horum Dentalium, & aliorum Conchyliorum ex Achate apud me sunt, quae dono dederat praefatus Montius postquam aqua regia ut vocant a cortice testaceo perbelle expolierat.

CAPVT XX.

CARYOPHYLLVS SIVE FUNGITES MINIMVS TUBVLOSVS LITTORIS ARIMINENSIS.

I. **H**VC etiam retuli hoc Testaceum corpusculum, quod licet sit Madreporae genus, & ad plantas lapideas proinde ut corallia referendum, tamen quia tubulosum est, ad animalia etiam referri potest, ut & Tubulariam referunt nonnulli. Si oculis vitro instructis conspiciatur, apparet ex minutissimis & exstantibus tubulis constans velut discus flosculosus a Tournefortio dictus, & non ejus depravatae figurae, quam Operae nostrae heic nimis oscitanter finxerunt in Tabula II. num. IX. sub litteris O. N. P. Caryophyllum & Fungites appellavi quod extrinsece parvum Caryophyllum, vel fungites fossile referat.

II. Quoniam de Caryophyllo fossili incidit hic sermo, scire licet hujusmodi fossilia, Caryophyllum dicta, reperiri frequenter in montibus agri nostri, & praesertim in Monte Sancti Martini in xx, & Sancti Joannis in Galilaea. Vocatur a quibusdam Caryophyllum fossile, ceterum arbitror genus esse Madreporae, seu

Fun-

Fungites lapidei complicati, & non tam patuli, ut sunt Fungi lapidei sic dicti.

CAPVT XXI.

NERITVLA EX ALBO RVBRA TRICORNEA LABIATA,
ET COCHLEATA LITTORIS ARIMINENSIS. EADEM
MAGIS COCHLEATA, NON LABIATA,

DVO Neritarum genera continet praesens titulus, quae quoniam mediocri corpore sunt, & ejus magnitudinis, qua in Tabula III. figura III. sub litteris G & F cernuntur, Neritulas appellavi. Quarum una, quae os habet crassius spissiusque, & sursum quodammodo reflexum, labiatam appellavi. Altera est ore exili, & corpore plerumque minori, sed magis cochleato. Velut terrestres Limaces fundum maris perreptant, sed incessu tricornae videntur, quia praeter duo cornua, in quibus oculos gerunt, tertium in medio altius attollunt instar antennae, quod excavatum est velut canaliculus per longitudinem dissectus, quem canaliculum seu antennam, Proboscidem quamdam esse puto loco oris, ut in Muscis & in Papilionibus quibusdam nocturnis. Observavi etiam Turbines virgatos, quos sequenti capite describam esse tricorneos. An universa Cochlearum marinarum genera, Neritae nempe, Turbines, Purpurae, Buccina, & cetera hujusmodi sint tricornae, non ausim affirmare, verum valde dubito. Praeter has duas Neritularum species, & praeter tria Turbinum virgatorum genera, quae omnia tricornae esse observavi, ab Reamurio in Actis Academiae Parisiensis anni 1710. figura XVIII. pingitur Buccinum quoddam parvum tricornum, seu cum Proboscide, sed de hac Proboscide nulla fit mentio. Hae Neritulae operculum habent, quod dum per littus reptant in extremitate carnea gerunt; quocum captae se in domum suam recipiunt, & clauduntur. Quare, ut optime notavit Bonannius, Conchylia omnia bivalvia dici possunt, sed ab his Noces marinae, ut vidimus, sunt excipiendae, quae numquam universo corpore, quod magnum & plane cartilagineum est, intra Cochleam suam se recipiunt.

CAPVT XXII.

TURBO VIRGATVS SVBVIRIDIS COSTVLIS LATIORIBVS LITTORIS ARIMINI. IDEM ALBOVIRIDIS COSTVLIS TENVIORIBVS. IDEM MINIMVS.

NON quod minus notum sit hoc Turbinum genus heic describo . Rondeletius enim pinxit , & Turbines virgatos appellavit . Pinxit & P. Bonannius , aliique . Sed quod quaedam circa eos peculiaria observaverim , propterea heic describo , & ut pingerentur curavi . Primo tria genera eorum passim in nostro littore reperiuntur , ut in titulo memoravi , quorum duo sunt depicta in Tabula V. sub num.^o VII. & VIII. ea quidem magnitudine, qua plerumque heic inveniuntur ; exemplum vero minimum deest . Secundo observari eos omnes esse tricornes , ut superiori capite innui . Tertio vidi operculum habere cochleatum & complanatum instar cornu cujusdam Hammonis , ut videre est in duabus istis figuris . Quae opercula in sedimento illo nostro reperiuntur una cum aliis majorum Cochlearum , ut Capite XI. diximus , & in Tabula III. figura I. pingi curavimus . Quarto denique eos heic memoramus , quod observavimus eorum carnem succum quemdam continere , qui digitos & chartam pulcherrimo purpureo colore inficit . Quare quum hodie non plane notum sit , ex quo potissimum Conchyliorum genere Veteres pretiosum purpureum colorem pararent , quo Regum , & Magnatorum vesteis inficiebant , & quum certo constet in hac arte Tyrios & Phoenices Populos Mediterranei maris accolae potissimum excelluisse , quod mare est idem ac nostrum , istud enim illius est veluti brachium ; credibile est , Tyrios Phoenicesque illos ex vario Turbinum, Buccinum, & aliorum Conchyliorum genere purpureum colorem parasse . Quamquam hodie Purpurae nomine Naturalis rei Scriptores peculiare Conchyliorum genus intelligant , cujus variae sunt species etiam apud nos , ut vulgatissima illa Curvirostra dicta , quae tamen ne hilum quidem praeclari illius succi ostendit . Confirmatur conjectura nostra ex eo , quod olim Ancon quoque urbs nobis pene finitima Purpureas vesteis tingebat , atque ea in re non minus quam Phoenices illi patres praestabat , ut cecinit Silius Italicus :

Stat

Stat fucare colus, nec Sidone vilior Ancon

Murice, nec Libyco. (1)

Quare cum Anconæ eadem fere Conchylia prostant, quae apud nos; credibile est, ut dixi, ex vario Turbinum, & aliarum Concharum genere purpureum colorem parasse, cujus coloris vestigium in his turbinibus virgatis satis felici inventu reperi. Notandum etiam postremo est, succum horum turbinum coloris rubri subobscuri esse, quod argumento est genuinam veterum Purpuram esse, quum apud ipsos vestes purpureae non ejus coloris essent, quo splendent modo nostri temporis Purpurati Viri. Color enim hic noster Puniceus, Spadiceusve veteribus audiebat, sed veterum Purpura erat subobscurus violaceus rubro admixtus color, quo sensu mare profundum Homero purpureum dicitur, quique color nostris temporibus Anglico, vel Gallico sermone *Blew*, vel *Bleu* nuncupatur; quamquam etiam apud veteres Coccineus color, qui Puniceo est affinis, pro Purpureo interdum accipiatur.

CAPVT XXIII.

BALANVS COMPRESSVS MAJOR.

I **B** Alanus hic compressus qui ex Policipedum genere est, sed melius Polypes seu Polypus appellaretur. Multos enim pedes capillorum instar ex ore testaceo emittit, ut videre est ex Figura II. Tabulae V. Animal praeterea, si a parte postica ejus Testae corium quoddam detrahatur, velut parvus Cammarus apparet. Pars denique illa postica corio illo detracto pulchre labyrinthi in modum excavata cernitur, velut Agaricus ille, quem Botanicorum Princeps Tournefortius Daedaleis sinibus excavatum vocat (2). Adhaerescit plerumque Balanus iste solitarie corticibus Testudinis marinae.

II. Balani compressi confertissimi, sed minores reperiuntur adhaerentes lignis & saxis nostri Portus, sed adhuc frequentiores reperiuntur Venetiis muris & palis Canalicum inhaerentes.

III. Balanus compressus revocat in mentem Patellas, quarum duo genera apud nos reperiuntur. Primum rarius quidem, & Patellam

(1) *Sil. Italic. l. viii. vers. 437.*

(2) *Institution. rei herbar. pag. 562.*

tellam pulchre reticulatam cum foramine in medio exhibet, quo magis cum Balano illo majore compresso convenire videtur; Alterum vero exhibet Patellam glabram & clausam magis vulgarem, sed Anconae vulgatissimam, quam illeic Lampadam vocant, corrupto scilicet nomine a Graeco Lepade. Tertium item genus Patellarum heic reperitur, sed rarissime, scilicet Patellae ferae seu Conchae Auritae dictae, in Histria tamen frequentissimae, quas ibi Auriculas Divi Petri vocant.

CAPVT XXIII.

CONCHA ANATIFERA MARIS ARIMINI.

Hanc itidem Concham huc retuli, & Tabula V. sub numero IV. pingi curavi, non quod res minus nota sit. Notissimum enim est in libris Conchae genus, de quo fabella fati trita narratur, quod scilicet ex lignis putridis natum in Anatem macrissimam in Mari Britannico & Hyperboreo vertatur, a quo Conchae anatiferae nomen sumfit. Sed iccirco eam heic describo, ut ostendam in nostro etiam mari reperiri, ut pluries quidem a me reperta fuit in littore nostro lignis rejectis adhaerens. Praeterea observavi emittere ex ore capillos multos, uti Balanus compressus superiore capite descriptus emittit, quod P. Bonannius reticet, neque in suis Tabulis pinxit. Non adhaerescit praeterea Concha haec ad Ligna immediate, ut Pictores imperite heic & in Tabulis P. Bonanni pinxere, sed ab illis pediculo quodam carneo pendet.

CAPVT XXV.

TELLINA FASCIATA DEPRESSA FASCIIS LACTEIS,
INTVS FLAVA, LITTORIS ARIMINENSIS.

Qum Tellina alia, quae apud nos frequens est, sed globosa, & lineis subrubris ornata ab Rondeletio Concha fasciata appelletur, fasciatam Tellinam hanc quoque nuncupavimus. Tellinarum enim nomine hodie donantur Conchae omnes,

nes, quae vel parvae sunt, vel mediocri magnitudine, & laeves, citoque in mari, ut Graecum fert etymon, adolescunt. Tellina haec valde similis est vulgatae illius altera parte longioris, saporis gratissimae, & ad opsonia paranda aptissimae, quam Veneti, & Itali fere omnes κατ' ἐξοχὴν Tellinam appellant. Hanc fasciis suis satis apte cuderunt Operae nostrae, uti videre est Tabula III. figura IV. sub littera A. Sed eam intelligas velim magis complanatam, ut in titulo exposuimus, cui modo nil addere refert.

II. Huic Tellinae alia est affinis in littore nostro non infrequens, sed minor, altera parte longior, & punicea.

III. Longus nimis essem, si haec Tellinas omnes, quas summittit nostrum mare, vellem referre. Nam praeter Tellinam fasciatam nostram, & globosam illam Rondeletii, & praeter duas illas altera parte longiores, quas memoravi, innumerum fere est apud nos Tellinarum genus, praesertim si ad eas, Conchas multas bivalvas, ut ajunt, revocemus, ut sunt Conchae illae pulchrae majores, crassa admodum Testa dictae, & Conchae clathratae, Mytuli, & alia id genus; memorabo tamen haec aliquas prout in mentem venerint. Ac primo loco apud nos Tellina est frequentissima, & gratissimi saporis, quae ad opsonia paranda post illam altera parte longiorem secundum locum merito obtinet. Haec pulchre variegata est lineis jugiter in se reflexis, seu rugosis. Hanc vulgo nostri *Paveraccia* appellant, cui recenti inhaeret plerumque urtica quaedam marina minor, quam Podicem marinum minorem sectione tertia dicemus. Post hanc venit Tellina alia huic valde similis, sed major, candidior, ac pene lactea. Hanc *Pisciotra* vocant, quod loco carnis multo humore sit referta, macra est, & minus grati saporis. Huic affinis quo ad magnitudinem est Tellina seu Concha fasciata Rondeletii, de qua supra, quam *Paveraccia Cavallina* haec aliqui vocant; minus grati saporis & ipsa, quamvis facie propter varios colores non ignobilis. Concha crassa admodum Testa dicta ad Tellinas quoque referri potest, praesertim earum minores, quas nescio an ejusdem generis sint ac majores. Os interne denticulatum habent, & extrinsece sunt pulchri flammei coloris. Concha pariter clathrata licet maxima, & apud nos rara, ad Tellinas est revocanda. Glabra enim est, ut ad Ostreas, vel Chamas, Pectinesque non possit referri. Concha insuper Tetragona seu Naviculam referens, quae pulchris lineis

lineis & coloribus est notata, non male ad Tellinas referretur: Quin & Mytulos, seu Musculos, quorum duo sunt genera, Glabrum unum, Pilosum alterum, intus tamen violaceum utrumque, ad Tellinas referre nil vetat. Sed nimis essem, ut dixi, si Tellinas nostras, praesertim minores, & minimas, quae in sedimento maris littoris nostri, vellem referre. Ultimo loco non silebo, Tellinam parvam lentis magnitudine, & flavi coloris quibusdam temporibus, sed praesertim mense Octobri tanta copia a mare ad littus rejici, ut onerariae naves ad eas vehendas vix essent pares. Pisces minores, praesertim Gobii, & Stellae ventrem hisce Conchulis tunc habent onustum. Ex Cefenatico portu advehuntur viliores quaedam Tellinae complanatae, subrotundae, Testa ex albo violacea fasciata, & fragili. In littore Veneto Tellina alia reperitur amygdalam cum cortice referens, colore ex albo caeruleo, rugosa; Haec quoque minus grati saporis.

CAPVT XXVI.

SOLENI ELLIPTICVS MEDIOCRI MAGNITVDINE ESCULENTVS CARDINEM PROPE MEDIVM GERENS LITTORIS ARIMINENSIS. SEV SOLEN FEMINA PLINII ET ATHENAEI.

I. **S**olenem feminam in Tabula III. figura V. duplici exemplo sub litteris B & C pingi curavimus, quam Athenaeus Pliniusque Onychas unicolores dixerunt, & a mare, quem Aulos Donacasque vocarunt, colore, magnitudine, & sapore distingui voluerunt. Rondeletius inquit: *nulla natio Solenem marem hodie a femina distinguit (a)*. Propterea eos distinguere nescivit & ipse, atque unum cum alio turpiter permiscuit. Immo eadem Testa duplici exemplo picta, alteram pro mare, alteram pro femina venditavit. Scire igitur licet Solenes feminas, seu Onychas quae apud nos sunt frequentissimae, & quas heic primo loco propter nostrum institutum describimus, a maribus insigniter differre. Est enim femina, ut Athenaeus & Plinius notavit, unicolor, cui nos addimus, & minor, & figura elliptica, & cardinem prope medium gestans, ut in figuris allatis sub litteris

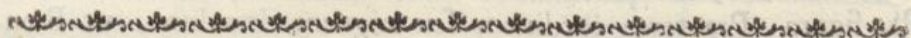
(a) Lib. I. de Testaceis Cap. 42. pag. 43.

teris C & M cernere licet. Solen vero mas, quem heic recudere curavimus Figura VI. sub littera G eadem Tabula, teste Athenaeo & Plinio, ipsoque Rondeletio, est Testa caeruleo colore donata, & lineis albis per transversum, flavisque per longitudinem distincta, uti quoad linearum directionem videre est in nostra figura. Praeterea cardinem seu nigrum vinculum, ut Rondeletius vocat, in parte ejus extrema habet, non in media, ut Femina unicolor, seu tota flavescens. Solen heic femina dicta est non quod reipsa talis sit, quum androgynum esse utrumque genus probabile sit, ut in Conchis omnibus accidit, quae immobiles sunt. Sed alterum genus est ab altero plane differens; sed feminam propterea dici arbitror, quod mole minor semper sit. Frequentissima Testa apud nos est, quam mense Martio praesertim una cum altera rustici littus maris incolentes in magnis maris recessibus ex arena effodiunt. Sed utraque in deliciis apud nos non ita est, ut apud Neapolitanos, qui obsonia, & pulmenta varia hujusmodi Conchis ornant, quas *Canaliculos* uti & nos appellitant. Observavi Solenes mareis dictos in intestinis album excrementum continere, feminas nigrum. Solenem hunc, quem feminam voco, non agnovit Martinus Listerus, qui licet eum ad vivum pinxerit, tamen male inter Pholades retulit. Pholades enim non in arenis, sed in saxis durissimis degunt. Praeterea diversa omnino est Pholadum structura. Merito igitur inter res minus notas Solenem hanc feminam huc retulimus, quum post Athenaeum & Plinium nemo eam agnoverit, ne Rondeletius quidem & Listerus duo praeclara in hisce rebus lumina.

II. Praeter duos memoratos Solenes, tertius heic reperitur, duobus illis semper minor & rarior a Listero depictus, qui rectus non est, sed instar ensis Hungarici falcatus. Cetera cum mare convenit, quique non inepte describi posset: Solen mas minor & rarior instar Hungarici ensis falcatus.

III. Quoniam Solenem feminam ad Pholadas retulit Listerus, haec mihi in memoriam revocavit, quae in saxis ad ostium nostri portus interdum reperiuntur. Ex his enim eodem pacto uti ex Solene exit Vermiculus instar Lumbrici terrestris, ut videre est apud P. Bonannium. Major & minor est Pholas, sed in dorso utriusque duas cartilagineis observavi, quae velut alae, seu cardines sunt, quibus facilius animal intra saxum moveatur, ipsumque melius arrodant perterebretque, & saxum

carcerem, commodum tamen, sibi paret. In marmore enim durissimo interdum latitant Pholades, ne dum in lapidibus arenariis; quod mirum sane est, quum nisi validis lapidarium feramentis non avellantur.

PARS SECVNDA

CAPVT PRIMVM

CANCER LATIPES PARVVS OBLONGVS VARIEGATVS.

I. **H**Vcusque de Corporibus marinis duris quidem & minus notis egimus, quae Graeci ad Ostracodermata referunt, nunc vero de iis agendum, quae Testa quidem aliqua operiuntur, vel constant, sed minus dura; haec vulgo Crustacea, vel Crustata appellant, cujus generis potissimum sunt, Canceri, Astaci, Locustae, Squillae, Stellae marinae, & alia hujusmodi. De genere omni horum nobis agere non est animus; sed tantum ut fert praesens Institutum quaedam attingemus, quae minus nota sunt, & in libris passim non descripta. Cujusmodi est Cancer hic latipes, quem primo loco exhibemus, & Tab. III. figura VII. sub litteris B & C satis apte fuit expositus. Rondeletius post Aristotelem primus descripsit Cancrum latipedem sic dictum a duabus chelis, quas latas habet in extremitate, ut videre est apud eundem (a), & in Tabula nostra sub litteris AA. Ignobilis quidem est Rondeletio Latipes Cancer, quod apud Massilienses suos frequentissimus sit, & parvus, ut nucis juglandis magnitudinem raro superet. Nobis Cancer iste latipes non tam ignobilis videtur, tum quia non tam frequens, tum quod pulchre sit variegatus, ut marmoreus videatur. Praeterea non instar Nucis juglandis globosus est ut ille Rondeletii, sed complanatus, & quamvis nobis parvus dicatur, id comparate dictum est ad alios; ejus enim magnitudinis saltem est, qua in Tabula cernitur. Quare specie omnino diversum ab eo Rondeletii esse arbitror. Rete a piscatoribus numquam capitur, & proinde ab iis non rejicitur, ut

(a) Lib. xviii. de Piscibus. Cap. xviii. pag. m. 565.